

Tlač a informácie

Súdny dvor Európskej únie
TLAČOVÉ KOMUNIKÉ č. 227/21
V Luxemburgu 21. decembra 2021

Rozsudok vo veci C-124/20
Bank Melli Iran

Zákazu uloženému právom Únie, podľa ktorého sa nesmie vyhovieť sekundárnym sankciám Spojených štátov prijatým voči Iránu, sa možno dovolávať v občianskom súdnom konaní

Tento zákaz platí aj v prípade nepredloženia požiadavky alebo nevydania osobitného pokynu zo strany správneho alebo súdneho orgánu Spojených štátov, no nemôže porušovať slobodu podnikania osoby, ktorej sa týka, a spôsobiť jej neprimerané hospodárske straty

Bank Melli Iran (ďalej len „BMI“) je iránska banka, ktorú vlastní iránsky štát a má pobočku v Nemecku. Táto banka uzavrela so spoločnosťou Telekom, ktorá je dcérskou spoločnosťou Deutsche Telekom AG so sídlom v Nemecku a ktorej približne polovica obratu pochádza z jej činnosti v Spojených štátoch, viacero zmlúv na poskytovanie telekomunikačných služieb, ktoré jej umožňujú vykonávať jej obchodnú činnosť. V roku 2018 Spojené štáty odstúpili od jadrovej dohody s Iránom, podpísanej v roku 2015, ktorej cieľom bola kontrola iránskeho jadrového programu a zrušenie hospodárskych sankcií voči Iránu. V dôsledku tohto odstúpenia Spojené štáty opätovne uložili na základe „Iran Freedom and Counter-Proliferation Act of 2012“ (zákon z roku 2012 o slobode a boji proti proliferácii v Iráne) sankcie voči Iránu, ako aj osobám uvedeným v zozname¹, vrátane banky BMI. Od tohto dátumu mali všetky osoby opäť zakázané udržiavať obchodné vzťahy mimo územia Spojených štátov s osobami uvedeným v tomto zozname.

V nadväznosti na toto rozhodnutie Únia prijala delegované nariadenie 2018/1100², ktorým sa mení príloha nariadenia č. 2271/96³ v tom zmysle, že sa v nej uvádza zákon z roku 2012 o slobode a boji proti proliferácii v Iráne. Toto nariadenie predovšetkým zakazuje dotknutým osobám vyhovieť zákonom uvedeným v prílohe, alebo právnym predpisom z nich vyplývajúcim (článok 5 prvý odsek), ak teda na to nebolo dané oprávnenie formou výnimky, ktoré môže poskytnúť Európska komisia v prípade, že nedodržanie týchto cudzích právnych predpisov by mohlo vážne poškodiť záujmy osôb, na ktoré sa nariadenie vzťahuje, alebo záujmy Únie (článok 5 druhý odsek).

Keďže nemecké právo stanovuje, že „právny úkon, ktorý porušuje zákonom stanovený zákaz, je neplatný, pokiaľ zo zákona nevyplýva inak“,⁴ a keďže Telekom vypovedala od roku 2018 všetky zmluvy, ktoré ju spájali s bankou BMI, pred ich skončením, bez výslovného odôvodnenia a bez oprávnenia Komisie, BMI vypovedanie uvedených zmlúv napadla na nemeckých súdoch. V prvostupňovom konaní bola spoločnosti Telekom uložená povinnosť plniť predmetné zmluvy až do uplynutia riadnych výpovedných lehôt. Riadne vypovedanie uvedených zmlúv bolo však považované za vypovedanie, ktoré bolo v súlade s článkom 5 nariadenia. BMI sa preto obrátila na Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (Vyšší krajiný súd Hamburg, Nemecko), ktorý podal

¹ Specially Designated Nationals and Blocked Persons List (zoznam osobitne určených štátnych príslušníkov a blokovaných osôb, ďalej len „zoznam SDN“).

² Delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2018/1100 zo 6. júna 2018, ktorým sa mení príloha k nariadeniu Rady (ES) č. 2271/96 o ochrane pred účinkami uplatňovania právnych predpisov prijatých treťou krajinou mimo jej územia a pred účinkami opatrení na nich založených alebo z nich vyplývajúcich (Ú. v. EÚ L 199 I, 2018, s. 1).

³ Nariadenie Rady (ES) č. 2271/96 z 22. novembra 1996 o ochrane pred účinkami uplatňovania právnych predpisov prijatých treťou krajinou mimo jej územia a pred účinkami opatrení na nich založených alebo z nich vyplývajúcich (Ú. v. ES L 309, 1996, s. 1; Mim. vyd. 10/001, s. 75), zmeneného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 37/2014 z 15. januára 2014, ktorým sa menia určité nariadenia, ktoré sa vzťahujú na spoločnú obchodnú politiku, pokiaľ ide o postupy prijímania určitých opatrení (Ú. v. EÚ L 18, 2014, s. 1), ako aj delegovaným nariadením Komisie (EÚ) 2018/1100 (ďalej len „nariadenie“).

⁴ § 134 Bürgerliches Gesetzbuch (Občiansky zákonník).

návrh na začatie prejudiciálneho konania na Súdny dvor, pričom sa pýta na výklad článku 5 prvého odseku nariadenia najmä vzhľadom na články 16 a 52 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) a na mechanizmus udeľovania oprávnení stanovený v článku 5 druhom odseku toho istého nariadenia.

Posúdenie Súdnym dvorom

Súdny dvor zasadajúci vo veľkej komore konštatoval, že článok 5 prvý odsek nariadenia je formulovaný široko, na základe čoho po prvé rozhodol, že zákaz dodržiavať požiadavky alebo zákazy stanovené niektorými zákonmi prijatými treťou krajinou v rozpore s medzinárodným právom platí aj vtedy, ak správny alebo súdny orgán nepredložil požiadavku alebo nevydal osobitný pokyn, ktorého cieľom by bolo zabezpečiť dodržiavanie uvedených zákonov. Podľa Súdneho dvora je tento výklad potvrdený cieľmi nariadenia, ktoré spočívajú najmä v chránení zavedeného právneho poriadku a záujmov Únie vo všeobecnosti s cieľom dosiahnuť v čo najširšej možnej miere cieľ voľného pohybu kapitálu medzi členskými štátmi a tretími krajinami, ako aj chrániť záujmy dotknutých osôb. Súdny dvor totiž konštatoval, že vzhľadom na hrozbu právnych následkov, ktoré takýto zákon ukladá osobám, na ktoré sa v zásade uplatňujú takéto požiadavky alebo zákazy, nariadenie by nedokázalo zabrániť ich účinkom, ak by bol zákaz stanovený v článku 5 prvom odseku podmienený prijatím pokynov zo strany cudzieho správneho alebo súdneho orgánu.

Po druhé Súdny dvor konštatoval, že zákaz stanovený v článku 5 prvom odseku je formulovaný jasne, presne a bezpodmienečne, takže sa ho možno dovoľávať v občianskom súdnom konaní, o aké ide v prejednávanej veci. Ďalej potvrdil, že osoba, na ktorú sa vzťahuje nariadenie a ktorá nemá Komisiou udelené oprávnenie, môže s ohľadom na prvý odsek daného článku 5 vypovedať zmluvy, ktoré ju viažu s osobou uvedenou v zozname SDN, bez toho, aby takéto vypovedanie odôvodnila. V rámci občianskoprávneho konania týkajúceho sa údajného porušenia zákazu stanoveného nariadením však osobe, ktorej je uvedený zákaz určený, prináleží z právneho hľadiska dostatočne preukázať, že cieľom jej konania, v tomto prípade vypovedanie všetkých zmlúv, nebolo vyhovieť americkým právnym predpisom uvedeným v nariadení, pokiaľ sa na prvý pohľad zdá, že tomu tak bolo.

V prejednávanej veci Súdny dvor poznamenal, že nemecké právo umožňuje účastníkovi konania, ktorý tvrdí, že právny úkon je neplatný z dôvodu porušenia právneho zákazu, akým je zákaz stanovený v článku 5 prvom odseku nariadenia, dovoľávať sa tejto neplatnosti na súde. Konštatoval však, že v tomto prípade dôkazné bremeno podľa nemeckého práva v plnom rozsahu znáša osoba, ktorá sa dovoľáva uvedeného porušenia článku 5 nariadenia, hoci predmetné dôkazy jej vo všeobecnosti nie sú prístupné, čo súdu, ktorému bola vec predložená, sťažuje konštatovanie porušenia zákazu stanoveného v článku 5 prvom odseku a môže tak ohroziť účinnosť tohto ustanovenia.

Po tretie a napokon Súdny dvor rozhodol, že články 5 a 9⁵ nariadenia v spojení s článkami 16 a 52 Charty nebránia tomu, aby vypovedanie zmlúv bolo zrušené, pokiaľ toto zrušenie nebude mať neprimerané účinky, najmä hospodárske, pre dotknutú osobu. Ak v prejednávanej veci nebolo vydané oprávnenie v zmysle článku 5 druhého odseku nariadenia, predmetná výpoveď je z pohľadu nemeckého práva neplatná, ak sa ukáže byť v rozpore s článkom 5 prvým odsekom nariadenia. Ak však takéto zrušenie môže viesť k obmedzeniu slobody podnikania, možno ho očakávať len v prípade rešpektovania podmienok stanovených v článku 52 ods. 1 Charty.

V tejto súvislosti, pokiaľ ide najmä o podmienku týkajúcu sa rešpektovania základného obsahu slobody podnikania zaručenú článkom 16 Charty, Súdny dvor konštatoval, že zrušenie vypovedania zmlúv uzavretých medzi bankou BMI a spoločnosťou Telekom by nemalo za následok zbavenie spoločnosti Telekom možnosti uplatňovať svoje záujmy vo všeobecnosti v rámci zmluvného vzťahu, ale skôr obmedzenie tejto možnosti. Okrem toho obmedzenie slobody podnikania vyplývajúce z prípadného zrušenia vypovedania zmluvy, ktoré bolo v rozpore so zákazom stanoveným v článku 5 prvom odseku nariadenia, sa v zásade javí ako nevyhnutné na

⁵ Článok 9 stanovuje, že „každý členský štát stanoví sankcie, ktoré sa majú uložiť v prípade porušenia akýchkoľvek príslušných ustanovení tohto nariadenia. Takéto sankcie musia byť účinné, primerané a odrádzajúce“.

zabránenie účinkom dotknutej cudzej právnej úpravy, čím sa chráni stanovený právny poriadok a vo všeobecnosti záujmy Únie.

Súdny dvor teda navrhol vnútroštátnemu súdu, aby v rámci preskúmania proporcionality s ohľadom na obmedzenie slobody podnikania spoločnosti Telekom našiel rovnováhu medzi jednak sledovaním cieľov nariadenia, ktorému zodpovedá zrušenie daného vypovedania zmlúv, keďže týmto vypovedaním došlo k porušeniu zákazu stanovenému v článku 5 prvom odseku tohto nariadenia, a jednak pravdepodobnosťou, že táto spoločnosť bude vystavená hospodárskym stratám, ako aj ich rozsahu, a to v prípade, ak neskončí svoje obchodné vzťahy s bankou BMI. Rovnako okolnosť, že Telekom nepodala – čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu – Komisii žiadosť o udelenie výnimky zo zákazu stanoveného v článku 5 prvom odseku nariadenia, je podľa Súdneho dvora tiež relevantná v rámci uvedeného preskúmania proporcionality.

UPOZORNENIE: Návrh na začatie prejudiciálneho konania umožňuje súdom členských štátov v rámci sporu, ktorý rozhodujú, položiť Súdnemu dvoru otázky o výklade práva Únie alebo o platnosti aktu práva Únie. Súdny dvor nerozhoduje vnútroštátny spor. Vnútroštátnemu súdu prináleží, aby rozhodol právnu vec v súlade s rozhodnutím Súdneho dvora. Týmto rozhodnutím sú rovnako viazané ostatné vnútroštátne súdne orgány, na ktoré bol podaný návrh s podobným problémom.

Neoficiálny dokument pre potreby médií, ktorý nezaväzuje Súdny dvor.

[Úplné znenie](#) rozsudku sa uverejňuje na internetovej stránke CURIA v deň vyhlásenia rozsudku.

Kontaktná osoba pre tlač: Balázs Lehóczki ☎ (+352) 4303 5499

Obrazový záznam z vyhlásenia rozsudku je k dispozícii na „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106.